

Bemærkninger til forslaget

Der er i dansk retspleje forskellige muligheder for at søge hel eller delvis dækning af de omkostninger, der er forbundet med at føre klagesager eller retssager. I retssager er udgangspunktet, at hvis man vinder en retssag, vil modparten blive pålagt at betale omkostninger til den vindende part. Hvis man opfylder de økonomiske betingelser, det vil sige, at hvis man som borger har en indkomst under et vist beløb, kan man søge om fri proces til dækning af omkostningerne ved at føre retssagen, hvad enten man selv anlægger sagen eller man bliver sagsøgt. Fri proces gives hvis indtægten er under grænsen for fri proces, dvs. maks. 245.000 kr. brutto i 2004 for en enlig med tillæg af 36.000 kr. pr. hjemmeboende barn under 18 år og maks. 285.000 kr. i 2004 for et par, med tillæg pr. hjemmeboende barn. Desuden skal det ved afgørelsen af, om der skal bevilges fri proces, vurderes, om der er en rimelig grund til at føre sagen, dvs. en rimelig ud-sigt til, at sagen kan vindes.

Når der er tale om sager uden for domstolene, i det administrative system, er der ikke denne mulighed. Disse sager er ikke omfattet af reglerne om fri proces. Der kan alene søges om økonomisk hjælp i form af offentlig retshjælp, dvs. som udgangspunkt den »lille retshjælp«, hvor der kan gives hjælp til at betale advokatbistand op til 800 kr. inkl. moms, hvoraf staten betaler 600 kr. og borgeren betaler 200 kr. For en særlig type sager – skattesager er der indført regler, der giver 50 pct. omkostningsdækning, og 100 pct. dækning af omkostningerne, hvis borgeren får helt eller overvejende medhold i klagen.

En meget stor del af de afgørelser, der især vedrører grupperne med de laveste indkomster, træffes af kommuner, amter og offentlige institutioner. Det er f.eks. afgørelser om bevilling eller bortfald af kontanthjælp, sager om førtidspension, sociale ydelser som enkeltydelser efter lov om social service, sygedagpenge og fleksjob. Disse afgørelser kan påklages i det administrative klagesystem til f.eks. Det Sociale Nævn. Der er imidlertid ikke mulighed for en særlig omkostningsdækning som i skattesager, og der er heller ikke mulighed for at pålægge en kommune, hvis afgørelse

bliver tilsidesat af Det Sociale Nævn, omkostningsdækning til den borger, der fik medhold. Der kan alene ydes offentlig retshjælp.

Realiteten er, at i sager, der afgøres ved domstolene, og som vindes, får man dækket sine omkostninger af modparten. Men i administrative sager, der ofte vedrører selve indkomstgrundlaget for de dårligst stillede, skal borgeren selv betale alle omkostninger, også selvom man får fuldt medhold. Hvis ens sag gælder offentlige ydelser, kan man have nok så meget ret. Man skal selv betale de omkostninger, man har haft, mens man har ført sagen. Det betyder, at en række borgere ikke får ført de sager, der kunne give dem ret, eller at den enkelte ikke har mulighed for at få professionel hjælp. Lovgivningen er så kompliceret, at en forudsætning for at få den korrekte ydelse til rette tid ofte er at få professionel hjælp, og at manglende adgang hertil derfor må siges at true retssikkerheden betydeligt.

Det må også antages, at hvis den enkelte kommune kunne pålægges omkostninger, ville det motivere kommunerne til at sikre korrekte afgørelser. Det er blandt andet baggrunden for, at staten kan tilbageholde refusion til fleksjob, hvis sagsbehandlingen har været mangelfuld.

På baggrund af de massive problemer med kommunernes håndtering af blandt andet sygedagpengesagerne mener forslagsstillerne, at det er højst påkrævet med politisk handling, der kan afbøde de negative konsekvenser af problemerne, ikke mindst set i lyset af, at problemerne tilsyneladende ikke løser sig selv, men blot bliver værre. Tallene taler deres eget tydelige sprog. I 2002 var der i Nordjyllands Amt ca. 18 pct. af klagerne i klagesager om sygedagpenge, der fik helt eller delvis medhold i det sociale nævn. I 2003 var tallet steget til 38 pct. af klagerne, der fik helt eller delvis medhold. I 2004 var tallet endnu en gang steget til 46 pct. Og det nyeste tal for 2005 viser endnu en stigning. Således fik 54 pct. af klagerne i sygedagpengesager medhold i 2005. Årsagerne til, at kommunernes afgørelser bliver ændret, er både grove fejlskøn og en sagsbehandling, der helt åbenlyst ikke lever op til lovens